

Історія Інституту бізнесу, економіки та інформаційних технологій почалася 18 вересня 1918 року, коли було прочитано першу в історії майбутнього Одеського національного політехнічного університету лекцію, і саме по економічному напрямку на тему „Економіка та право”. Подальший розвиток економічного напрямку освіти дав змогу в 1923 році на базі технічного інституту створити окремий інститут, який зараз є Одеським державним економічним університетом. Відродження економічного факультету в Одеському політехнічному інституті відбулося лише в жовтні 1965 року, коли було сформовано Інженерно-економічний факультет та кафедру автоматизації управління і планування виробництва, на базі якої в 1968 році було створено кафедру економіки машинобудівної промисловості. Сучасний Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій сформувався в 1996 році та включає в себе кафедру менеджменту, кафедру менеджменту зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності, кафедру економіки підприємств, кафедру обліку аудиту та аналізу, кафедру теорії економічних систем та маркетингу, кафедру прикладної математики, кафедру інформаційних систем в менеджменті, кафедру інформатики та математичних методів захисту інформаційних систем.

МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ

Том 1

МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ

ТОМ 1

Навчальний посібник
для підготовки до державного іспиту

МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ

Навчальний посібник
для підготовки до державного іспиту
на ступінь бакалавру
з напрямку „Менеджмент: Менеджмент організацій”

*Під редакцією
докт. екон. наук, проф. І.П. Продіуса,
канд. екон. наук, доц. Г.А. Дорошук*

Том I

Одеса
ВМВ
2010

УДК 658 (075)
ББК 65.290-2я7
М 50

Рецензенти:

О.Є. Кузьмін – доктор економічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту економіки і менеджменту Національного університету „Львівська політехніка”;

О.С. Редькін – доктор економічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Одеського інституту фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі Міністерства фінансів України;

С.В. Філіппова – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, аудиту та аналізу Одеського національного політехнічного університету.

Друкується за рішенням Вченої ради Одеського національного політехнічного університету (протокол № 8 від 25.05.2010 р.)

Менеджмент організацій: Навчальний посібник для
М 50 підготовки до державного іспиту на ступінь бакалавру з
напрямку „Менеджмент: Менеджмент організацій”: у 2-х т. /
Під ред. І.П. Продіуса, Г.А. Дорошук. – Одеса, ВМВ, 2010.
Т. 1. – 430 с.

ISBN

Дорошук Г.А., Кравченко О.А., Продіус О.І., Шаповал С.С., Бровкова О.Г., Сухотеріна Л.І., Чистякова І.М., Кривдіна І.Б., Волкова Н.І., Окландер Т.О., Бурко О.Б.; Мішина О.Б., Черепанова Н.О.; Володимірова Т.О., Зінченко К.П., Панченко М.О.

В навчальному посібнику для підготовки до державного іспиту на ступінь бакалавру з напрямку „Менеджмент: Менеджмент організацій” широко представлені основні навчальні дисципліни: основи економічної теорії, основи менеджменту, фінанси підприємства, підприємницьке право, маркетинг, операційний менеджмент, управління персоналом, основи зовнішньоекономічної діяльності, організація праці менеджера.

Розраховано на студентів та викладачів менеджерських спеціальностей, буде корисним бізнесменам та менеджерам підприємств.

© Авторський колектив, 2010

ЗМІСТ

Том I

ВСТУП.....	14
Розділ 1. Основи економічної теорії	17
ТЕМА 1. ВВЕДЕННЯ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ.....	17
1.1. Основні етапи становлення та розвитку економічної теорії.....	17
1.2. Предмет та функції економічної теорії	19
1.3. Методи пізнання економічних процесів та явищ	20
ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	21
2.1. Економічні закони та категорії	21
2.2. Економічна система суспільства: сутність, основні риси, типи	22
2.3. Власність, її сутність, форми і місце в економічній системі	24
ТЕМА 3. ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ ТА ІНТЕРЕСИ.....	25
3.1. Економічні потреби суспільства, їх сутність та структура	26
3.2. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація	27
ТЕМА 4. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ТОВАРНОГО ВИРОБНИЦТВА	28
4.1. Форми суспільного виробництва.....	28
4.2. Сутність товарного виробництва	30
4.3. Товар, цінність, вартість	32
4.4. Закон вартості та його функції	32
ТЕМА 5. ВИНИКНЕННЯ ГРОШЕЙ ТА ЇХ СУТНІСТЬ	33
5.1. Розвиток форм вартості, сутність грошей та їх функції.....	33
5.2. Закон грошового обігу.	35
5.3. Інфляція. Причини, сутність, види, наслідки.....	35
5.4. Шляхи виходу з інфляції. Монетаризм та кейнсіанство	36
ТЕМА 6. ОСНОВИ ТЕОРІЇ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	37
6.1. Економічний зміст поняття „ринок”.	37
6.2. Ринок, як система відносин.....	38
6.3. Конкуренція та її види. Монополія та її види. Антимонопольна діяльність держави.....	40
ТЕМА 7. МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ	42
7.1. Закон попиту.....	42
7.2. Закон пропозиції. Еластичність попиту та пропозиції.	43
7.3. Ринкова рівновага та її властивості.	44
ТЕМА 8. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІКРОЕКОНОМІКИ.....	45
8.1. Підприємство та його види.	45
8.2. Соціально-економічний зміст капіталу. Додаткова вартість, методи її збільшення.	47
8.3. Нагромадження капіталу.....	48
8.4. Кругообіг та оборот капіталу. Виробничі фонди підприємства. Амортизація.....	49

ТЕМА 9. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ТА ПРИБУТОК	51
9.1. Витрати виробництва: сутність, структура.....	51
9.2. Ціна виробництва та прибуток.....	52
9.3. Торговий капітал і торговий прибуток.....	52
9.4. Позиковий капітал і позиковий відсоток.....	53
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	54
ТЕСТИ	54
ЗАДАЧІ	55
ЛІТЕРАТУРА	56
Розділ 2. Основи менеджменту	58
ТЕМА 1. СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТУ	58
1.1. Сутність, задачі та цілі менеджменту, управлінські відносини	58
1.2. Розвиток теорії та практики менеджменту, сучасні парадигми	60
1.3. Економічний механізм менеджменту.....	62
1.4. Принципи менеджменту.....	63
1.5. Основні методи управління.....	64
ТЕМА 2. ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ: ПЛАНУВАННЯ, ОРГАНІЗУВАННЯ, МОТИВУВАННЯ. КОНТРОЛЬ	65
2.1. Функції менеджменту.....	66
2.2. Стратегічне планування.....	67
2.3. Організування та організаційний розвиток.....	72
2.4. Мотивування персоналу.....	82
2.5. Контроль в системі менеджменту.....	86
ТЕМА 3. ПРОЦЕСИ, ЩО ЗВ'ЯЗУЮТЬ ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ	
3.1. Прийняття управлінських рішень.....	88
3.2. Комунікації в менеджменті.....	91
ТЕМА 4. ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ	92
4.1. Елементи організації: обов'язки, повноваження, відповідальність.....	92
4.2. Технологія делегування.....	94
ТЕМА 5. ЛІДЕРСТВО В УПРАВЛІННІ	96
5.1. Природа лідерства. Формальне та неформальне лідерство	96
5.2. Управління в організації, форми влади та впливу.....	97
5.3. Теорії лідерства	98
5.4. Стили управління	99
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	103
ТЕСТИ	103
ЗАДАЧІ	105
ЛІТЕРАТУРА	108
Розділ 3. Фінанси підприємства	109
ТЕМА 1. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВА ..	109
1.1. Фінанси і фінансовий механізм підприємств	109
1.2. Підприємство як господарчий суб'єкт.....	112

ТЕМА 2. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	113
2.1. Амортизація основних виробничих фондів	113
2.2. Показники стану та ефективності використання основних засобів.....	117
2.3. Капітальні вкладення як засіб відтворення основних фондів...	118
2.4. Джерела фінансування капітальних вкладень	119
2.5. Джерела фінансування ремонту основних фондів	120
2.6. Джерела придбання і амортизація нематеріальних активів.....	121
ТЕМА 3. ОБОРОТНІ КОШТИ ТА ЇХ ОРГАНІЗАЦІЯ	
НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	121
3.1. Основи організації оборотних коштів.....	122
3.2. Визначення потреби в оборотних коштах.	123
3.3. Джерела формування оборотних коштів.	129
3.4. Показники стану і використання оборотних коштів	132
ТЕМА 4. ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ	135
4.1. Формування прибутку підприємства.	136
4.2. Методи розрахунку прибутку від реалізації.	139
4.3. Сутність і методи обчислення рентабельності.	141
4.4. Розподіл прибутку підприємства.....	142
4.5. Використання чистого прибутку.	143
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	144
ТЕСТИ	144
ЗАДАЧІ	146
ЛІТЕРАТУРА	147
Розділ 4. Підприємницьке право	148
ТЕМА 1. ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВОВОЇ	
СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	148
1.1. Поняття та місце підприємницького права в правовій системі України.....	148
1.2. Співвідношення підприємницького та цивільного права.	148
ТЕМА 2. ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	
ПРО ПІДПРИЄМНИЦТВО	149
2.1. Поняття підприємницького законодавства.	149
2.2. Загальна характеристика нормативно-правових актів, що регулюють підприємництво.....	149
2.3. Проблеми вдосконалення та систематизації законодавства про підприємництво.	150
ТЕМА 3. ПОНЯТТЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ	
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	151
3.1. Поняття та ознаки підприємницької діяльності.	151
3.2. Принципи підприємницької діяльності.....	151
3.3. Види підприємництва.....	152

ТЕМА 4. УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	152
4.1. Основні види суб'єктів підприємницької діяльності та основні вимоги щодо них.	152
4.2. Категорії громадян, що не мають права займатися підприємницькою діяльністю.	153
ТЕМА 5. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	154
5.1. Регулювання перевірок діяльності підприємців.	154
5.2. Регулювання малого підприємництва.	154
5.3. Захист прав підприємців, якщо їхні права порушені незаконними актами державних органів.	155
ТЕМА 6. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	155
6.1. Поняття легітимації суб'єктів підприємництва.	155
6.2. Державна реєстрація фізичних осіб як суб'єктів підприємницької діяльності.	156
6.3. Державна реєстрація юридичних осіб як суб'єктів підприємницької діяльності.	156
ТЕМА 7. ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА ПАТЕНТУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	157
7.1. Поняття та зміст ліцензії та ліцензування.	157
7.2. Види підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню.	157
7.3. Поняття патентування та види патентів.	158
ТЕМА 8. ФІЗИЧНІ ТА ЮРИДИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	159
8.1. Поняття суб'єктів підприємницької діяльності.	159
8.2. Правовий статус індивідуальних підприємців.	159
8.3. Загальна характеристика суб'єктів підприємницької діяльності, що мають статус юридичної особи.	160
ТЕМА 9. ФОРМИ ТА ВИДИ ПІДПРИЄМСТВ	160
9.1. Поняття та види підприємств.	160
9.2. Малі, середні та великі підприємства.	161
9.3. Види об'єднань підприємств.	161
ТЕМА 10. ВИДИ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ	162
10.1. Поняття господарських товариств.	162
10.2. Товариства з обмеженою відповідальністю.	162
10.3. Акціонерні товариства.	162
10.4. Товариства з додатковою відповідальністю.	163
10.5. Повні товариства.	163
10.6. Командитні товариства.	163

ТЕМА 11. ПРАВОВИЙ СТАТУС ОКРЕМИХ ВИДІВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	164
11.1. Холдингові компанії.....	164
11.2. Товарні біржі.....	164
11.3. Торгово-промислові палати.....	164
11.4. Учасники ринку цінних паперів.....	165
11.5. Промислово-фінансові групи.....	165
ТЕМА 12. ЗУПИНЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА	165
12.1. Поняття та порядок припинення діяльності суб'єктів підприємницької діяльності.....	166
12.2. Ліквідація суб'єктів підприємництва.....	166
12.3. Реорганізація суб'єктів підприємництва.....	167
ТЕМА 13. ВІДКРИТТЯ І ВИКОРИСТАННЯ РАХУНКІВ ТА РОЗРАХУНКИ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА	167
13.1. Відкриття рахунків у банках України.....	167
13.2. Відкриття рахунків в іноземних банках.....	168
13.3. Тимчасове зупинення операцій та примусове стягнення коштів з рахунків підприємців.....	168
13.4. Порядок і форми безготівкових розрахунків.....	169
13.5. Правове регулювання обігу готівки.....	169
ТЕМА 14. КРЕДИТУВАННЯ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	170
14.1. Поняття кредиту та кредитних правовідносин.....	170
14.2. Основні форми та види кредитів.....	170
14.3. Загальна характеристика кредитного договору.....	171
ТЕМА 15. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМЦІВ	171
15.1. Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності.....	171
15.2. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.....	172
15.3. Ліцензування та квотування імпорту та експорту.....	172
ТЕМА 16. ПОНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО КОНТРАКТУ	
16.1. Законодавство України про зовнішньоекономічні договори (контракти).....	173
16.2. Форма, зміст та облік зовнішньоекономічних договорів (контрактів).....	173
16.3. Використання правил ІНКОТЕРМС та розрахунки за зовнішньоекономічними договорами (контрактами).....	174
ТЕМА 17. НАСЛІДКИ НЕВИКОНАННЯ ТА НЕСУМЛІННОГО ВИКОНАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ДОГОВОРІВ (КОНТРАКТІВ)	174
17.1. Цивільне законодавство про невиконання зобов'язань по договорах.....	175
17.2. Види юридичної відповідальності за невиконання зобов'язань.....	175

ТЕМА 18. ПОНЯТТЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИДИ ІНВЕСТИЦІЙ.....	176
18.1. Джерела правового регулювання інвестиційної діяльності. ...	176
18.2. Інвестиційні правовідносини.	176
18.3. Види інвестицій.	177
ТЕМА 19. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ДОГОВОРІВ..	177
19.1. Поняття інвестиційного договору.	177
19.2. Види інвестиційних договорів: загальна характеристика.	178
ТЕМА 20. ІНВЕСТИВАННЯ В СПЕЦІАЛЬНИХ (ВІЛЬНИХ) ЕКОНОМІЧНИХ ЗОНАХ (СЕЗ). ОФШОРНІ ЗОНИ	179
20.1. Правове регулювання створення і функціонування СЕЗ.	179
20.2. Типи та різновиди СЕЗ.	179
ТЕМА 21. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	180
21.1. Загальна характеристика законодавства України про захист економічної конкуренції.....	180
21.2. Контроль за концентрацією суб'єктів господарювання.	181
21.3. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.....	181
ТЕМА 22. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПРО ЗАХИСТ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.....	182
22.1. Поняття та види недобросовісної конкуренції.	182
22.2. Санкції за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.....	182
ТЕМА 23. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ГОСПОДАРСЬКІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	183
23.1. Поняття та зміст договірних та позадоговірних правопорушень.	183
23.2. Основні функції та види господарсько-правової відповідальності.	183
ТЕМА 24. ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	184
24.1. Поняття та порядок досудового врегулювання господарських спорів.	184
24.2. Вирішення господарських спорів у господарському суді.....	185
24.3. Порядок виконання рішень господарського суду.....	185
ТЕМА 25. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРЕНДИ ТА ЛІЗИНГУ.....	186
25.1. Поняття договору оренди. Об'єкти оренди.	186
25.2. Умови договору оренди.	186
25.3. Порядок укладання та припинення договору оренди.....	186
25.4. Правове регулювання лізингових операцій.	187

ТЕМА 26. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПРО КОМЕРЦІЙНУ РЕКЛАМУ	188
26.1. Загальна характеристика законодавства України про комерційну рекламу.	188
26.2. Законодавчі вимоги до реклами.....	188
26.3. Особливості рекламування деяких видів продукції.	189
26.4. Відповідальність за порушення законодавства про комерційну рекламу.	189
ТЕМА 27. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ В СФЕРІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	189
27.1. Законодавчі стандарти Євросоюзу щодо підприємництва.....	190
27.2. Деякі правила ВТО.	190
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	191
ТЕСТИ	191
ЛІТЕРАТУРА	193
Розділ 5. Маркетинг	194
ТЕМА 1. СУТНІСТЬ МАРКЕТИНГУ ТА ЙОГО КЛАСИФІКАЦІЯ	194
1.1. Маркетинг як філософія бізнесу	194
1.2. Маркетинг як функція підприємства.....	195
1.3. Міжнародний маркетинг	198
ТЕМА 2. АНАЛІЗ МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА	200
2.1. Поняття маркетингового середовища і комплексу маркетингу	201
2.2. Система маркетингової інформації	203
2.3. Сегментація ринку.....	207
ТЕМА 3. МАРКЕТИНГОВА ТОВАРНА ПОЛІТИКА.....	207
3.1. Цілі та задачі маркетингової товарної політики.	208
3.2. Концепція життєвого циклу товарів як теоретична основа планування нових товарів.	209
3.3. Асортиментна політика і товарна марка.	210
ТЕМА 4. МАРКЕТИНГОВА ЦІНОВА ПОЛІТИКА.....	212
4.1. Сутність маркетингової цінової політики.....	212
4.2. Управління цінами підприємства.....	214
4.3. Методи ціноутворення.....	216
ТЕМА 5. МАРКЕТИНГОВА ПОЛІТИКА РОЗПОДІЛУ	222
5.1. Сутність, мета, задачі політики розподілу	222
5.2. Призначення і види каналів розподілу.....	224
5.3. Посередники в каналах розподілу, їхні функції і види	226
ТЕМА 6. МАРКЕТИНГОВА ПОЛІТИКА ПРОСУВАННЯ	227
6.1. Характеристика маркетингових комунікацій та їх еволюція. ..	227
6.2. Реклама.	229
6.3. Стимулювання збуту.	230
6.4. Персональний продаж. Пропаганда.	231

6.5. Прямий маркетинг.....	232
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.....	233
ТЕСТИ.....	233
ЗАДАЧІ.....	235
ЛІТЕРАТУРА.....	237
Розділ 6. Організація праці менеджера	239
ТЕМА 1. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ.....	239
1.1. Головні складові управлінської праці.	239
1.2. Принципи наукової організації праці.	240
1.3. Функціональний аналіз діяльності менеджера.	241
ТЕМА 2. ПЛАНУВАННЯ ОСОБИСТОЇ ПРАЦІ МЕНЕДЖЕРА	243
2.1. Особливості планування робочого часу менеджера.....	243
2.2. Вибір пріоритетних справ менеджера.....	246
ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОЧОГО МІСЦЯ МЕНЕДЖЕРА.....	249
3.1. Сутність та зміст організації робочого місця менеджера.	249
3.2. Планування робочого місця менеджера.....	251
3.3. Використання технічних засобів управління в праці менеджера..	253
ТЕМА 4. ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ КЕРІВНИКА І СЕКРЕТАРЯ.....	256
4.1. Особливості діяльності секретаря.	256
4.2. Підтримка секретарем ділових контактів керівника.	257
ТЕМА 5. ДІЛОВІ КОНТАКТИ В ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА	259
5.1. Проведення ділових переговорів.....	259
5.2. Техніка прийому відвідувачів.....	262
5.3. Техніка контактів з підлеглими.	263
ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАРАД	265
6.1. Види ділових нарад.	265
6.2. Особливості проведення нарад різних видів.	265
ТЕМА 7. ДОКУМЕНТУВАННЯ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	
7.1. Сутність і види управлінських документів.....	268
7.2. Складання і оформлення організаційно-розпорядчих документів.....	273
7.3. Оформлення документації з особового складу.....	279
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.....	281
ЗАДАЧІ.....	282
ТЕСТИ.....	284
ЛІТЕРАТУРА	286
Розділ 7. Операційний менеджмент.....	287
ТЕМА 1. ОПЕРАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ	
І ОПЕРАЦІЙНА ФУНКЦІЯ	287
1.1. Становлення операційного менеджменту як наукової дисципліни.	287
1.2. Поняття операційного менеджменту.....	288
1.3. Операційна функція в організації.	289

1.4. Системи операцій по характеру руху потоку матеріалів від постачальника до покупця.	291
ТЕМА 2. ОПЕРАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ.....	292
2.1. Корпоративні фактори формування операційної стратегії.	292
2.2. Ринкові фактори формування операційної стратегії.	293
2.3. Розробка операційної стратегії.	295
2.4. Узгодження операційної та ринкової стратегій.	296
ТЕМА 3. ПРОЕКТУВАННЯ ПРОДУКТУ.....	297
3.1. Сутність проектування продукції.	298
3.2. Проектування очима споживача.	300
3.3. Функціонально-вартісної аналіз (ФВА) продукції.	300
3.4. Альтернативний вибір процесів та устаткування.	300
3.5. Проектування та виробництво глобального продукту.	301
3.6. Критерії ефективності проектування продукту.	303
ТЕМА 4. ПРОЕКТУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ.....	304
4.1. Економічна концепція виробничої потужності.	304
4.2. Фактори підвищення ефективності використання потужностей.	305
4.3. Проблеми росту виробничих потужностей.	307
4.4. Визначення потреби у виробничій потужності.	308
ТЕМА 5. УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ З НЕЗАЛЕЖНИМ ПОПИТОМ	310
5.1. Сутність товарно-матеріальних запасів.	310
5.2. Системи управління запасами.	311
5.2.1. Модель з фіксованим обсягом.	311
5.2.2. Модель з фіксованим обсягом при паралельному споживанні запасу у виробництві.	313
5.2.3. Модель з фіксованим періодом.	315
5.3. Проблеми управління товарно-матеріальними запасами.	316
ТЕМА 6. ВИРОБНИЧІ СИСТЕМИ "ТОЧНО В СТРОК".....	317
6.1. Сутність системи управління потоками "точно в строк".	317
6.2. Система управління потоками "Канбан".....	319
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.....	320
ТЕСТИ.....	320
ЗАДАЧІ.....	322
ЛІТЕРАТУРА.....	324

Розділ 8. Основи зовнішньоекономічної діяльності 325

ТЕМА 1. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУТНІСТЬ, СУБ'ЄКТИ, ВИДИ, ПРИНЦИПИ.....	325
1.1. Зовнішньоекономічна діяльність як економічна категорія... ..	325
1.2. Суб'єкти та види ЗЕД України.	326
1.3. Принципи зовнішньоекономічної діяльності.	328

ТЕМА 2. РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕД В УКРАЇНІ.....	329
2.1. Мета, завдання та інструменти регулювання ЗЕД.....	329
2.2. Суб'єкти регулювання ЗЕД.....	330
ТЕМА 3. МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ.....	333
3.1. Сутність і форми тарифного регулювання. Мито і його види.	333
3.2. Сутність і форми нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі.....	336
ТЕМА 4. ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ.....	338
4.1. Поняття валюти та валютних операцій.....	338
4.2. Організація валютного регулювання.....	341
ТЕМА 5. ОПЕРАЦІЇ ЗУСТРІЧНОЇ ТОРГІВЛІ І ВИРОБНИЧО- ЗБУТОВА КООПЕРАЦІЯ З ІНОЗЕМНИМИ ПАРТНЕРАМИ.....	342
5.1. Зустрічна торгівля: сутність і форми.....	343
5.2. Виробничо-збутова кооперація. Міжнародні концерни і консорціуми.	346
ТЕМА 6. ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНІ ОПЕРАЦІЇ.....	348
6.1. Сутність експортних та імпортних операцій.....	348
6.2. Реекспортні та реімпортні операції.....	350
ТЕМА 7. ПОСЕРЕДНИКИ У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ.....	351
7.1. Зміст посередницьких операцій. Переваги та недоліки залучення посередників у зовнішній торгівлі.....	351
7.2. Класифікація посередників за обсягом повноважень і місцем на ринку. Способи винагороди посередників.	352
ТЕМА 8. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ КОНТРАКТИ.....	357
8.1. Техніка підготовки, укладання і виконання зовнішньоекономічного контракту.....	357
8.2. Структура та зміст зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу.....	359
8.3. Правила тлумачення торговельних термінів «ІНКОТЕРМС» Міжнародної торгової палати.....	361
ТЕМА 9. ЦІНОВІ, ВАЛЮТНІ І ФІНАНСОВІ УМОВИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВОГО КОНТРАКТУ.....	364
9.1. Цінові і валютні умови зовнішньоторгових контрактів.....	364
9.2. Фінансові умови зовнішньоторгових угод.....	367
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.....	369
ТЕСТИ.....	370
ЗАДАЧІ.....	371
ЛІТЕРАТУРА.....	373

Розділ 9. Управління персоналом.....374

ТЕМА 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.....374

1.1. Управління персоналом як часткова функція менеджменту 374

1.2. Нормативно-правова база управління персоналом.	377
1.3. Вплив профспілок на методи управління персоналом.	383
ТЕМА 2. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ	385
2.1. Створення і розвиток трудового колективу.....	385
2.2. Соціально-психологічний клімат в колективі.	387
2.3. Методи управління персоналом.	392
ТЕМА 3. КАДРОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА.....	395
3.1. Основи кадрової політики підприємства.	395
3.2. Структура кадрової служби підприємства.	398
3.3. Основні процеси руху персоналу.	400
ТЕМА 4. ОЦІНКА ПЕРСОНАЛУ	403
4.1. Методи оцінювання персоналу.....	403
4.2. Процес оцінювання персоналу.	405
4.3. Атестація персоналу.....	408
ТЕМА 5. РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ	413
5.1. Підвищення кваліфікації та перепідготовка персоналу.	413
5.2. Підготовка резерву на заміщення вакантних посад керівників.....	416
5.3. Принципи управління та планування кар'єри.	418
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.....	423
ТЕСТИ	423
ЗАДАЧІ.....	425
ЛІТЕРАТУРА	428